

Tisztelt Olvasó!

A *Bibó Jogi és Politikatudományi Szemle* című folyóirat 2013-ban azzal a céllal indult útjára, hogy az ELTE Bibó István Szakkollégiuma tagjainak arra érdemes kutatási eredményeit a szélesebb szakmai közvélemény elé tárja, valamint felületet biztosítson a már végzett szakkollégistáknak, továbbá a Bibóhoz szorosan kötődő valamennyi szakembernek gondolataik közzétételére. Célunk az, hogy ezekkel az írásokkal is hozzájáruljunk a szakmai diskurzus élénkítéséhez, különös tekintettel a legfiatalabbak integrálására a tudományos közéletbe.

Jelen lapszámunk a fentebbi célok előmozdítására történő újabb vállalkozás, amelynek ötlete a Bibó István Szakkollégium „Demokratikus innovációk és a magyar pártok” című, két szemeszteren keresztül megtartott műhelyszemináriuma során fogalmazódott meg: az első félévben a résztvevő szakkollégisták megismerkedtek a téma nemzetközi szakirodalmával és kiválasztották az őket érdeklő részterületet, majd a második félévben az általuk választott témában az akadémiai írás módszertani ajánlásait, valamint a „Demokratikus innovációk és a magyar pártok” című kutatás¹ eredményeit figyelembe véve elkészítették tanulmányaikat. Az így született műhelydolgozatok képezték a kiindulópontját annak, hogy a *Bibó Jogi és Politikatudományi Szemle* Szerkesztőbizottsága és Szerkesztősége közzétégye *Demokratikus innovációk a magyar politikában* című különszámának felhívását a jog- és politikatudomány, valamint a kapcsolódó diszciplínák (például: jogfilozófia, jogszociológia, közgazdaságtan, kriminológia, pszichológia) művelőihez tanulmányok közzétételére. Az itt közölt különszám² tartalma a felhívásra beérkezett tanulmányokból, valamint a műhelydolgozatokból állt össze: az alábbi írások a szerzők két, a demokratikus innovációk témakörében jártas lektor véleményének figyelembevételével, alapos átdolgozást követően születtek. Ezúton is köszönjük lektorainknak a részletes javaslatokat és szerzőinknek az átdolgozás során végzett munkát.

A különszámokban szereplő tanulmányok mindegyike a demokratikus innovációk, azaz a modern képviseleti demokrácia intézményeinek kiegészítésére sikeresen implementált ötletek témakörét járja körül. A különszám a képviseleti, a részvételi, a deliberatív és a közvetlen demokrácia eszköztárára fókuszál.

A különszám elsőként a részvételi demokrácia körében ismerteti egy hazai, helyi részvételi költségvetés meghonosításának lépéseit és a folyamat nehézségeit. A képviseleti demokrácia hívei az állampolgárok közvetlen részvételét tartják a legfontosabbnak a társadalmi intézmények működtetésében. Gosztonyi Márton esettanulmánya Budapest VIII. kerületének részvételi költségvetési tervét mutatja be, elhelyezve a részvételi és képviseleti demokráciák fogalomköreiben.

A különszám második blokkja a deliberatív demokrácia megközelítésében vizsgálódik. Ezen értelmezésben a demokrácia egy olyan politikai rendszer, ahol a döntéshozatalban központi szerepe van

¹ Az adatok forrása a Demokratikus innovációk és a magyar pártok (NKFIH PD 131408) című kutatás anyaga (bővebb információ a <https://politikatudomany.tk.mta.hu/demokratikus-innovaciok-es-a-magyar-partok> weboldalon elérhető; Letöltés ideje: 2021. augusztus 2.).

² A különszám az EFOP 3.6.3 projekt támogatásával jelent meg.

a nyilvános vitáknak, mert a deliberáció összeköti a kollektív döntéshozatal gyakorlatát azokkal, akiket a döntések érintenek. Németh Márton tanulmánya a budapesti közösségi gyűlést a német törvényhozás hasonló projektjével, a Bürgerrat Demokratie-val veti össze három szempont mentén: a szervezők motivációi és a társadalmi–politikai kontextus a reprezentativitás problematikája, valamint az eljárás és a deliberatív vita minősége alapján. Szintén a budapesti közösségi gyűlést elemzi László Tamás írása, aki miután elhelyezi a közösségi gyűléseket a demokratikus innovációk halmazában, értékeli a budapesti közösségi gyűlést a nyugati közösségi gyűlések tükrében és a demokratikus innovációk értékelési szempontjai alapján.

A különszám a képviseleti demokrácia keretein belül alkalmazott demokratikus innovációk közül a pártok jelöltjeinek kiválasztásában új megoldást jelentő, a pártonkívüliek közreműködése felé nyitó előválasztások intézményét vizsgálja. Szikinger István írása a többpárti előválasztások olaszországi és magyarországi tapasztalatainak összevetésével arra keres választ, hogyan magyarázható a többpárti előválasztások megjelenése az egyes politikai rendszerekben összehasonlító politikai szempontból, illetve mi mondható el a többpárti előválasztásokról a demokratikus innovációk értékelési szempontjai alapján. Kiss Alexandra arra koncentrálna, milyen hatásai lehetnek az előválasztásnak mint demokratikus innovációnak a választópolgárok szempontjából. Előbb sorra veszi az előválasztások általános jellemzőit, majd a demokratikus innovációk értékelésének szempontjait írja le. A magyar politikai rendszer és pártok sajátosságainak, az elmúlt tíz év együttműködési kísérleteinek és a 2019-es önkormányzati választások előtt megvalósult három budapesti példának az összefoglalása után a szerző a szakirodalom alapján értékeli az előválasztás mint a választói részvételt és élményt befolyásoló politikai eszköz és folyamat hazai tapasztalatait.

A negyedik blokkban a közvetlen, a deliberatív és a képviseleti demokrácia kapcsolatát egy hazai innováció, a Nemzeti Konzultáció példáján keresztül elemzik szerzőink. A közvetlen demokrácia a demokrácia egy olyan formája, amelyben az emberek maguk és nem a megválasztott képviselők útján hozzák meg a döntéseket a kormányzáshoz szükséges törvényekről és szakpolitikákról. Bernáth Borbála a népszavazás plebiszcitárius változatának és a nemzeti konzultációnak mint politikai kommunikációs eszköznek a hasonlóságait és különbségeit vizsgálja a Magyarországon 2016-ban tartott népszavazáson és a 2017-ben indított „Állítsuk meg Brüsszelt!” című nemzeti konzultáción keresztül. Gáspár Kristóf a társadalmi konzultációk mint demokratikus innovációk minőségének összehasonlító vizsgálatát végzi el a belga és a magyar tapasztalatok alapján. Pintér Melinda írása a deliberatív demokrácia keretrendszerén belül helyezi el a konzultációt mint formát választ adva arra, hogy a deliberatív demokrácia alkalmazott módszerének tekinthető-e. Emellett a szerző meghatározott indikátorok mentén összehasonlítja a konzultáció megjelenési formáit három ország, Ausztria, Észtország és Magyarország esetében.

A különszámban közölt tanulmányok érdemben hozzájárulnak a demokratikus innovációkról folyó hazai tudományos diskurzus elmélyítéséhez, ezért jó szívvel ajánljuk minden érdeklődőnek folyóiratunk legújabb számát.

Szentgáli-Tóth Boldizsár
Felelős szerkesztő

Oross Dániel
Társszerkesztő

Matyasovszky-Németh Márton
Főszerkesztő